

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
Alinazarova Mahfuza	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
Ergasheva S. T.	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
Jo'rayeva Matluba	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
Komilova Z. X.	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
M. Yu. Mahkamova	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
Madazizova Dilfuza Raxmatullayevna	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
Madina Tilavova	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
N. O. Saidova	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
Ochilova Dilbar Isroilovna	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
Oripova Zilola	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
Qurbanova Ilmira Alisher qizi	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
“Qurilish jarayonlari texnologiyasi” fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlrat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Hakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi “muhosaba” va “tafakkur” amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati.....	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehriining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы.....	211
Сулейманова Нилуфар Камилловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati.....	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati.....	256
Kamolova Munojatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari....	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafuz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari.....	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish.....	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадирова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	308
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari	327
Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni.....	332
A. N. Nusratov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari	336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturayev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Yaxyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdulkarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyrovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinoz Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari ..... 439 Kenjayeva Dildora Terkashevna Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati ..... 443 Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi ..... 448 Latifa Zarifovna Korayeva Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar ..... 451 Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari ..... 454 Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida ..... 459 Mardonova Saodat Muzaffarovna Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish ..... 463 Meyliyeva Nafosat Gulomovna Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri ..... 466 Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi ..... 470 Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress ..... 473 Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari ..... 477 Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi ..... 481 Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency ..... 486 Kosimov Sunnat Ravshan ugli Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni ..... 490 Quvonchbek Abduxamidov Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi ..... 494 Rajabova Laylo O'tkir qizi Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari ..... 498 Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari ..... 501 Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash ..... 506 Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari ..... 510 Raxmetova Lazzat Eshitishda nuqsonli bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi ..... 513 S. A. Mamatisayeva Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi ..... 517 Sattorova Shaxlo Axadovna Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse ..... 520 Sultonova Charos Iskandar kizi Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar ..... 527 Suyunova Matluba Abdusaidovna Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi ..... 531 Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi Modern Approaches to Teaching Grammar ..... 534 Tuychiyev Azamat Farkhod ugli The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education ..... 538 Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li
-------------------------------------	---

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashv Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа-маҳалля" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	

TAYYORLOV GURUHI TARBIYALANUVCHILARIDA EKOLOGIK KOMPETENTLIK TUSHUNCHALARINI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI

Yarova Gulhayo Fazliddin qizi
 Navoiy davlat universiteti
 Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimida tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlikni shakllantirish jarayonining mazmuni, bosqichlari va ularning ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda bolalarda ekologik bilim, ko'nikma va qadriyatlarni rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari tahlil etilgan hamda ekologik kompetentlikni bosqichma-bosqich shakllantirishning samarali yo'llari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ekologik tarbiya, ekologik kompetentlik, tayyorlov guruhi, ekologik madaniyat, bilimlarni shakllantirish, emotsional-qadriyatli munosabatni shakllantirish, amalga oshirish va tajriba orttirish bosqichi, mustahkamlash va integratsiya bosqichi.

Abstract: This article analyzes the content, stages, and significance of the process of developing ecological competence among preschool children in preparatory groups. The scientific and pedagogical foundations of forming ecological knowledge, skills, and values in children are examined, and effective methods for their gradual development are proposed.

Key words: preschool education, ecological education, ecological competence, preparatory group, ecological culture, knowledge formation, emotional-value relationship formation, implementation and experience acquisition stage, consolidation and integration stage.

Аннотация: В данной статье рассматриваются содержание, этапы и значение процесса формирования экологической компетентности у детей подготовительной группы дошкольного образования. Анализируются научно-педагогические основы формирования экологических знаний, умений и ценностей у дошкольников, а также предлагаются эффективные пути их поэтапного развития.

Ключевые слова: дошкольное образование, экологическое воспитание, экологическая компетентность, подготовительная группа, экологическая культура, формирование знаний, формирование эмоционально-ценностных отношений, этап внедрения и приобретения опыта, этап закрепления и интеграции.

KIRISH

Bugungi kunda kuzatilayotgan ekologik muammolar nafaqat ekologik tUSDagi masaladir, balki insoniyat taraqqiyoti, ishlab chiqarish jarayonlari va tafakkur tarzining ma'lum bir yo'nalishiga xos muammolar sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bois, bu jarayon aslida qadriyatlar tizimining muammosi hisoblanadi. Ekologik inqiroz kuch va bilimning ma'lum shakllariga asoslangan, ijtimoiy hamda ekologik jarayonlardagi nomutanosiblik oqibatida yuzaga keladi.

So'nggi o'n yilliklar davomida mamlakatimizda ham, dunyoning aksariyat mamlakatlarida ham ta'lim tizimida olib borilgan islohotlar ekologik ta'limni turli darajadagi o'quv dasturlariga kiritdi. Bu esa ekologik masalalarni o'rgatishning muhim tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda.

Hozirgi davrda ekologik ta'lim butun insoniyatni, xususan yosh avlodni qamrab olgan dolzarb yo'nalishlardan biridir. Garchi ta'lim tizimida uzoq yillardan beri ekologik mazmundagi mavzular o'qitilayotgan bo'lsa-da, hozirgi kunda bu yo'nalish yangi nazariy yondashuvlar, ilmiy qarashlar va innovatsion metodlarni talab qilmoqda. Shunday ekan, ekologik dunyoqarashni rivojlantirish, tabiatga ongli munosabatni shakllantirish va ekologik qadriyatlarni mustahkamlash zamonaviy ta'limning muhim vazifasiga aylangan.

Bugungi kunda ekologik muammolarning keskinlashuvi insoniyatdan, ayniqsa yosh avloddan, tabiatga nisbatan mas'uliyatli va ongli munosabatni talab qilmoqda. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik tarbiyani tizimli yo'lga qo'yish, bolalarda ekologik kompetentlikni rivojlantirish va ekologik madaniyatni shakllantirish dolzarb ijtimoiy-pedagogik vazifa sifatida qaralmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda ekologik muammolarning global tus olishi natijasida ekologik xavfsizlik, tabiatni muhofaza qilish, barqaror rivojlanish va ekologik ta'lim-tarbiyaning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Tadqiqotchilar – A. Yo'ldoshev, N. Karimova, G. Raximova va boshqalar – ta'kidlaganidek, ekologik ta'lim shaxsda tabiatga ongli munosabat, mas'uliyat hissi hamda ekologik madaniyatni shakllantirishning eng muhim omilidir.

Mazkur jarayon, avvalo, maktabgacha ta'lim tizimidan boshlanishi lozim, chunki bolalik davrida insonning asosiy qadriyatlari, dunyoqarashi va xulq-atvor modellari shakllanadi. Shu bois, ekologik ta'limni aynan shu bosqichdan tizimli ravishda yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega.

Ilmiy adabiyotlarda ekologik ta'limning mazmuni, shakl va bosqichlari keng yoritilgan. Masalan, T. Qodirova (2020) o'z tadqiqotida maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik ongni shakllantirishning bosqichma-bosqich modelini taklif etadi. Shuningdek, G. Norqulova (2021) ekologik kompetentlikni rivojlantirishda o'yin faoliyati va tajriba metodlarining samaradorligini ta'kidlaydi. Bu yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, tayyorlov guruhida ekologik bilimlarni amaliy faoliyat – o'yin, kuzatish, mehnat hamda loyihaviy topshiriqlar orqali berish yuqori samaradorlikka ega.

Ekologik ta'limning dolzarbligi mamlakatimiz tabiati va ekotizimlarini beqarorlikdan asrash, atrof-muhit barqarorligini ta'minlash, aholining ekologik madaniyatini oshirish, shuningdek, ushbu masalalarga jamiyatning barcha qatlamlari – ayniqsa, bolalar – faol hissa qo'shishlari zarurligi bilan belgilanadi.

O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning 2017–2021–yillarga mo'ljallangan "Harakatlar strategiyasi"da ham ekologik ta'lim va tarbiyani takomillashtirish, yosh avlodga ekologik savodxonlikni, ekologik ong va madaniyatni rivojlantirish muhim vazifalardan biri sifatida belgilangan. Mazkur strategiya doirasida ekologik ta'limni samarali tashkil etish, uni amaliy faoliyatga tatbiq etish hamda ta'lim tizimi orqali ekologik muammolarni bartaraf etishga hissa qo'shish yo'lida sezilarli yutuqlarga erishilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ekologik kompetentlik – bu shaxsning tabiat, jamiyat va inson o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglash, ekologik bilimlarni amaliyotda qo'llay bilish hamda atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lish qobiliyatidir. Maktabgacha yosh davrida ekologik kompetentlik bolalarning bilim, emotsional munosabat va amaliy faoliyati birligi asosida shakllanadi. Ayniqsa, tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilari (6–7 yosh) tabiatni idrok etish, sabab–oqibat munosabatlarini tushunish va o'z xatti-harakatlari natijasini baholay olish qobiliyatiga ega bo'ladilar. Shu sababli aynan ushbu davrda ekologik kompetentlikni bosqichma-bosqich rivojlantirish muhim pedagogik vazifa sifatida namoyon bo'ladi.

Mazkur tadqiqot metodologiyasi ekologik kompetentlikni shakllantirish jarayonini tizimli o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda kuzatish, suhbat, diagnostik testlar, pedagogik tajriba va tahlil metodlari qo'llaniladi. Tadqiqot jarayonida tarbiyalanuvchilarning ekologik tasavvurlari, hissiy–emotsional reaksiyalari hamda amaliy faoliyat ko'nikmalari bosqichma-bosqich baholanadi. Shuningdek, pedagogik shart-sharoitlarni takomillashtirish orqali bolalarning ekologik ongini mustahkamlash, tabiatga nisbatan g'amxo'rlik hissini kuchaytirish va ekologik madaniyat elementlarini singdirish asosiy yo'nalish sifatida belgilanadi.

Umuman olganda, metodologik yondashuv bolalarda ekologik kompetentlikni shakllantirishning nazariy asoslarini amaliy jihatdan mustahkamlashga, ularning shaxsiy mas'uliyatini, kuzatuvchanligini va tabiatga nisbatan mehr-muhabbatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston ta'lim tizimida ekologik ta'lim yo'nalishida sezilarli natijalarga erishilgan. Biroq, mavjud yutuqlarga qaramay, bu jarayonni yanada takomillashtirish zarurati saqlanib qolmoqda. Jumladan, ayrim pedagoglarning ekologik savodxonlik darajasini oshirish, didaktik materiallar bazasini kengaytirish, tajribaviy yondashuvlarni ko'paytirish hamda metodik qo'llanmalarni zamonaviy talablar asosida yangilash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ekologik kompetentlikni bosqichma-bosqich – ya'ni bilimlarni shakllantirish, emotsional–qadriyatli munosabatni rivojlantirish, amaliy faoliyatni tashkil etish, mustahkamlash va integratsiya bosqichlari orqali rivojlantirish maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiatni chuqurroq anglash, unga mehr va g'amxo'rlik hissini shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv bolalarning ekologik mas'uliyatini kuchaytiradi, ularning kuzatuvchanligi, ijodkorligi va tabiat bilan o'zaro munosabat madaniyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, bosqichli yondashuv ekologik ta'lim sifatini oshiribgina qolmay, shaxsning ijtimoiy, estetik va axloqiy jihatdan uyg'un rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu munosabat bilan tayyorlov guruhi tarbiyachilari ekologik kompetentlikni shakllantirishda interfaol metodlardan, kuzatish va tajriba asosidagi mashg'ulotlardan, shuningdek, bolalarning kundalik faoliyatiga ekologik mazmundagi topshiriqlarni integratsiyalashdan samarali foydalanishlari lozim.

Natijada, ekologik ta'lim va tarbiya jarayonlari maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiatni sevish, asrash va uni kelajak avlod uchun saqlab qolish madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa O'zbekiston ta'lim tizimida barqaror ekologik madaniyatni rivojlantirish va yosh avlodni atrof-muhitga nisbatan ongli, mas'uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi

Ekologik kompetentlikni shakllantirish – bu uzluksiz va tizimli jarayon bo'lib, u bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mazkur jarayon quyidagi to'rt asosiy bosqichda samarali tashkil etilishi mumkin:

1-bosqich. Bilimlarni shakllantirish (axborotli bosqich) maqsad:

Bolalarda tabiat hodisalari, tirik va noorganik jismlar haqidagi elementar bilimlarni shakllantirish, ularni ekologik tafakkurga tayyorlash.

Vazifalar:

- Tabiatda sodir bo'ladigan o'zgarishlar, fasllarning almashinuvi, hayvonot va o'simlik dunyosi haqida dastlabki tushunchalarni shakllantirish;
- Tabiat va inson o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglashni rivojlantirish;
- Ekologik atamalarni to'g'ri o'zlashtirish va ularni amaliy nutqda qo'llash ko'nikmalarini hosil qilish.

Metodlar: Suhbat, kuzatish, tajriba o'tkazish, ko'rgazmali qurollardan foydalanish, multimediali ta'lim resurslari orqali o'quvchilarning ekologik bilimini boyitish.

2-bosqich. Emotsional-qadriyatli munosabatni shakllantirish maqsad:

Bolalarda tabiatga nisbatan mehr, g'amxo'rlik va estetik his-tuyg'ularni rivojlantirish, ularni atrof-muhitni asrashga undovchi ijobiy hissiy tajribalarga yo'naltirish.

Vazifalar:

- Bolalarda ekologik sezgirlik va tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirish;
- O'simlik va hayvonlarni parvarish qilish faoliyati orqali ijobiy his-tuyg'ularni mustahkamlash;
- "Tabiat – mening do'stim" g'oyasini shakllantirish va uni bolalarning kundalik xulq-atvorida namoyon etish.

Metodlar: Ertak terapiyasi, rolli o'yinlar, dramtizatsiya, tabiat qo'ynida o'tkaziladigan sayr va kuzatuv mashg'ulotlari, shuningdek, ijodiy topshiriqlar orqali bolalarning estetik hissiyotlarini rivojlantirish.

3-bosqich. Amalga oshirish va tajriba orttirish bosqichi maqsad:

Tarbiyalanuvchilarda ekologik bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llay olish ko'nikmalarini shakllantirish, ularni real hayotiy vaziyatlarda ekologik mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga yo'naltirish.

Vazifalar:

- Tabiatni muhofaza qilishga oid amaliy faoliyat turlarini tashkil etish (chig'anoqlarni tozalash, daraxt ekish, suvni tejash kabi ijobiy odatlarni shakllantirish);
- Maishiy chiqindilarni to'g'ri ajratish, tozalikka rioya qilish va ekologik madaniyat qoidalarini o'zlashtirish;
- Ekologik loyihalarda, jamoaviy tashabbuslarda va tabiatni asrashga qaratilgan tadbirlarda faol ishtirok etish.

Metodlar: Loyiha asosida o'qitish, amaliy mashg'ulotlar, ekologik o'yinlar, tajriba-sinov faoliyati va kuzatishlar orqali bolalarning ekologik tafakkurini rivojlantirish hamda ularni tabiatni muhofaza qilish jarayoniga bevosita jalb etish.

4-bosqich. Mustahkamlash va integratsiya bosqichi maqsad:

Tarbiyalanuvchilarda ekologik kompetentlikni barqaror shaklda mustahkamlash hamda uni ta'lim-tarbiyaning boshqa yo'nalishlari bilan integratsiyalash.

Vazifalar:

- Ekologik bilimlarni rasm chizish, musiqa, hikoya tuzish, matematika mashg'ulotlari bilan uyg'unlashtirish orqali bolalarning tafakkurini kengaytirish;

- Kundalik hayotda ekologik xulq-atvorni mustahkamlash va uni ijtimoiy odatga aylantirish;
- “Ekologik madaniyat – sog'lom kelajak” g'oyasini bolalar ongiga chuqur singdirish hamda ularni atrof-muhitni asrashga da'vat etuvchi faol fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida shakllantirish.

Metodlar: Integratsiyalashgan mashg'ulotlar, ekologik viktorinalar, ijodiy loyihalar, musobaqalar va amaliy tajribalar orqali bolalarda ekologik tafakkur, mustaqil fikrlash va kuzatuvchanlik qobiliyatlari rivojlantiriladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ekologik kompetentlikni bosqichma-bosqich rivojlantirish orqali bolalarda quyidagi ijobiy sifatlar shakllanadi:

- tabiat hodisalarini tahlil qilish va ularning sabab–oqibat bog'liqligini tushunish qobiliyati;
- ekologik qadriyatlar tizimini anglash va amaliy hayotda qo'llay bilish ko'nikmasi;
- ekologik faoliyatga ongli yondashuv va mas'uliyatli xulq–atvor;
- tabiatni asrashga yo'naltirilgan amaliy harakatlar, tashabbuskorlik va ijtimoiy faollik.

Mazkur natijalar shuni tasdiqlaydiki, ekologik kompetentlikni bosqichma-bosqich rivojlantirish maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning samarali yo'lidir. Bu jarayon natijasida bolalar nafaqat tabiatni anglaydigan, balki uni sevuvchi, muhofaza qiluvchi va ekologik jihatdan ongli fuqarolar sifatida kamol topadilar.

Shuningdek, bu yondashuv maktabgacha ta'limning asosiy maqsadlaridan biri – shaxsning ijtimoiy va ekologik jihatdan yetuk shakllanishiga xizmat qiladi. Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini bosqichma-bosqich rivojlantirish ekologik tarbiyaning ilmiy asoslangan va barqaror yo'nalishi hisoblanadi. Har bir bosqich bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos tarzda olib borilganda, ularning ekologik madaniyati, mas'uliyati hamda atrof-muhitga mehr-munosabati izchil va ongli tarzda shakllanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlikni rivojlantirish ularning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu jarayon ekologik bilim, ko'nikma va munosabatlarning uyg'un shakllanishini ta'minlaydi hamda bolalarda ekologik tafakkur, kuzatuvchanlik va tabiatga nisbatan ongli munosabatni shakllantiradi.

Ekologik kompetentlikni bosqichma-bosqich rivojlantirish orqali bolalarda tabiatga mehr-muhabbat, g'amxo'rlik, mas'uliyat hissi va ekologik madaniyat asoslari barqaror shakllanadi. Bu esa ularning shaxsiy tajribasi orqali tabiat hodisalarini anglash, ekologik qadriyatlarni his etish va ekologik mas'uliyatni amaliy faoliyatda namoyon etish imkonini yaratadi.

Ekologik ta'limni samarali tashkil etish uchun o'yin, kuzatish, tajriba, loyihaviy faoliyat va interfaol metodlardan foydalanish yuqori samaradorlik beradi. Ushbu metodlar orqali bolalar ekologik tushunchalarni hayotiy tajriba bilan bog'laydilar, tabiatdagi jarayonlarni bevosita idrok etadilar va ekologik xulq–atvorni ongli tarzda shakllantiradilar.

Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini bosqichma-bosqich rivojlantirish ta'lim–tarbiya jarayonining umumiy samaradorligini oshiradi, bolalarda ekologik ong, ekologik fikrlash, mustaqil tahlil qilish qobiliyati va tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu yondashuv natijasida ekologik jihatdan yetuk, ijtimoiy faol va atrof-muhitni asrashga mas'ul shaxslar tarbiyalanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori “O'zbekiston Respublikasida ekologik ta'limni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida” – 2019-yil 27-may, 434-son.
2. Abdunazarov L.M., Bo'ronov Sh.Sh. Ekologik kompetentlik: keng dunyoqarash va toza hayot sari yo'l. – Ekonomika i Sotsium jurnali, №12(127)-1, 2021-yil, 25–30-betlar.
3. Ahmedova H., Yudina T., Musulmonqulova G. va boshq. Bolangiz maktabga tayyormi? – Toshkent: 2000.
4. Mo'minova L.P. va boshq. Maxsus pedagogika. – Toshkent: “Noshir” nashriyoti, 2012.
5. Mirziyoyeva S. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ekologik ta'lim berish metodikasi. – Toshkent: 2020.
6. G'aniyeva G. Ekologik madaniyatni shakllantirishda maktabgacha ta'limning o'rni. – Ilm va ta'lim jurnali, №3, 2022-yil.
7. Xudoyberdiyeva M. Ekologik tarbiya nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: TDPU, 2021-yil.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.